

Sigara içen ve içmeyen üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları: Cinsiyetin etkisi

Strategies of coping with stress among smoker and nonsmoker university students: The effect of gender

Meral Kelleci*, Zehra Gölbaşı, Sevil İnal, Önder Kavakcı

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı (Doç. Dr. M. Kelleci), Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. (Doç. Dr. Z. Gölbaşı), Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı (Yrd. Doç. Dr. Önder Kavakcı), Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, TR-58140 Sivas, Hemşirelik Bölümü (Yrd. Doç. Dr. S. İnal), İstanbul Üniversitesi Bakırköy Sağlık Yüksekokulu, TR-34452 İstanbul

Özet

Amaç. Bu çalışmada sigara içen ve içmeyen üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzlarının cinsiyet açısından incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem.** Çalışma bir üniversitede öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini bu üniversitenin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 965 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Bilgi Formu" ve "Stresle Başa Çıkma Yolları Envanteri" (SBÇT) kullanılmıştır. Verilerin analizinde student t testi, ki kare testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. **Bulgular.** Araştırmada üniversite öğrencileri arasında sigara kullanma yaygınlığı %39,8 olarak bulundu (erkeklerin %50,7'si ve kadınların %24,9'u). Öğrencilerin sigaraya başlama nedenleri arasında arkadaş etkisi, stresle başa çıkma, merak ve sosyal kabul görme yer aldı. Erkeklerde sigara kullanan ve kullanmayan bireylerin stresle başa çıkma tarzları puan ortalaması benzer iken, kızlarda SBÇT ölçeğinin boyun eğici yaklaşım alt boyutu puan ortalaması sigara kullananlarda, sosyal destek arama yaklaşımı alt boyutu puan ortalaması ise sigara kullanmayanlarda anlamlı düzeyde yüksek bulundu ($p < 0.05$). **Sonuç.** Sigara kullanan ve kullanmayan erkeklerin stresle başa çıkma tarzları benzerdir. Kızlarda, sigara içenler sigara içmeyenlere göre boyun eğici yaklaşımı daha fazla, sosyal destek arama yaklaşımını ise daha az kullanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Üniversite öğrencileri, sigara kullanımı, stresle başa çıkma tarzı, cinsiyet farklılıkları

Abstract

Aim. This study aimed to investigate the coping strategies of smoker and non-smoker university students against stress by means of gender. **Methods.** The study was conducted among university students. 965 university students were included in the study who studied in various departments. Data were collected by using an "Information Form" and "The Ways of Coping Inventory". For the analysis of data, Student t test, chi-square test and one-way analysis of variance were used. **Results.** In this study; smoking prevalence among university students was found to be 39.8% (50.7% of men and 24.9% of women). The reasons for starting smoking among students were friends' influence, to cope with stress, curiosity, and social acceptance. Men's scores of coping styles among smokers and nonsmokers were similar whereas women who smoke showed higher scores on the subscale of submissive approach and lower scores on the social support subscale compared to nonsmokers. **Conclusion.** Men who smoke and men who do not smoke showed similar strategies of coping with stress. Smokers among women compared with non-smokers used a more a submissive approach and sought less social support as a strategy for coping with stress.

Keywords: University students, smoking, strategies for coping with stress, gender differences

Geliş tarihi/Received: 27 Ekim 2011; **Kabul tarihi/Accepted:** 16 Ocak 2012

***İletişim adresi:**

Dr. Meral Kelleci, Hemşirelik Bölümü, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi, TR-58140 Sivas. E-posta: meralkelleci@yahoo.com

Giriş

Sigara kullanımı dünya çapında oldukça yaygın bir bağımlılık davranışı olmasına karşın [1, 2], son yıllarda gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda sigara kullanma yaygınlığının düşmekte olduğu gösterilmektedir [1-3]. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise, sigara kullanma yaygınlığının özellikle kadınlar ve gençler arasında gittikçe artmakta olduğu vurgulanmaktadır [2]. Gelecekte, günümüz çocuklarından 250 milyon kişinin tütünle ilişkili hastalıklardan dolayı hayatlarını kaybedebileceği tahmin edilmektedir [4-7]. Bu sonuçlar sigara bağımlılığının özellikle çocuklar ve gençler açısından önemli ve güncel bir sağlık sorunu olmaya devam edeceğini ifade etmektedir. Yapılan çalışmalarda gençlerin sigara kullanmaya başlama nedenleri arasında arkadaş etkisi, merak, stresle başa çıkma gibi faktörlerin ön sıralarda yer aldığı belirtilmektedir [2, 3,5]. Son zamanlarda yapılan bazı araştırmalarda ise, sigara kullanımına neden olan etkenlerin erkekler ve kızlar için farklı olduğu gösterilmiştir. Kızlarda, sigara kullanımının ebeveynlerin ve arkadaş çevresinin sosyal etkisi [8, 9] ve stresle olumsuz başa çıkma gibi değişkenlerle ilişkili olduğu bildirilmiştir [10]. Erkekler için ise sigara kullanmaya başlamada merak, ebeveyn ve arkadaş ilişkilerinde yaşanan sorunların etkili olduğu vurgulanmaktadır [8, 9]. Bazı çalışmalarda ise ebeveynlerin sigara kullanmasının hem kızlarda hem de erkeklerde sigara kullanımına neden olduğu belirtilmektedir [11, 12]. Ancak ergenlerin sigara kullanımı ve davranışsal sorunları arasındaki ilişki halen netleşmiş bir olgu değildir. Bu ilişkinin nedensel ve çift yönlü etkiler içeren bir ilişki mi, yoksa nedensel olmayan ve hem sigara kullanımına hem de davranışsal sorunlara yatkınlık oluşturan ortak faktörlerin etkisini yansıtan bir ilişki mi olduğu kesin olarak bilinmemektedir [13, 14]. Bu ilişkinin niteliğini aydınlatmaya yardım edecek faktörlerden biri yaşam stresi olgusudur. Yaşam stresi uzun zamandır ergenlerde davranışsal sorunlar için bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir [15]. Yüksek düzeyde stres sigara kullanımına başlama ve sigara kullanımını devam ettirme ile ilişkili bulunmuştur. Bazı çalışmalarda ergenlikte sigara içme davranışının stresli yaşam olaylarıyla başa çıkmak için başlayabildiği ortaya konmuştur [16, 17]. Yaşam olaylarına dair geriye dönük bildirimlerde, sigara kullanan kişilerin kullanmayanlara oranla daha fazla stresli yaşam olayı bildirdiği bulunmuştur [18, 19]. Ayrıca sigarayı bırakma ile stres ve stresli yaşam olayları arasında negatif bir ilişki vardır [20, 21]. Başa çıkma, kişinin zorlayıcı dışsal veya içsel talepleri uzlaştırmada kullandığı bir dizi davranış ve tutum olarak tanımlanabilir. Etkili başa çıkma, stresin etkilerini azaltarak sigara kullanımı riskini de düşürebilmektedir [22]. Bazı çalışmalarda sigara içme davranışı bir stresle başa çıkma mekanizması olarak tanımlanmıştır [16, 20, 21]. Okullardan seçilen bir örneklem grubunda yapılan bir çalışmada algılanan stresin sigara kullanımıyla pozitif bir ilişki gösterdiği belirtilmektedir. Aynı çalışmada yetişkin desteği, davranışsal başa çıkma, gevşeme egzersizleri gibi bazı başa çıkma yöntemleri ile sigara kullanımı arasında negatif bir ilişki, akran etkisi, dikkat dağıtma, eğlence, saldırganlık gibi bazı başa çıkma yöntemleri ile sigara kullanımı arasında ise pozitif bir ilişki olduğunu gösterilmektedir [22]. Üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada da, sigara kullanımının algılanan stres ve duygu yönelimli başa çıkma yöntemleriyle pozitif ilişki gösterdiği bulunmuştur [23]. Ancak stresle başa çıkmayı ergenlerde sigara kullanımı için bir risk faktörü olarak değerlendiren birçok çalışmada cinsiyet farklılıklarına değinilmemiştir. Naquen ve Gilbert [23] kentte yaşayan ergenleri ele aldıkları bir çalışmada, sigara kullanımı ve stresle başa çıkma yöntemleri arasında cinsiyete bağlı bir farklılık bulamamıştır. Koval ve Pederson [16] altıncı sınıf öğrencileriyle yürütülen bir çalışmada, yaşam olaylarıyla ölçülen stresin hem erkeklerde hem de kızlarda sigara kullanımıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Stres ve sigara kullanımı bağlamında

cinsiyet farklılıklarını açıklamak, sigara kullanımı örüntülerini ve sigara içme davranışının sürmesinde altta yatan mekanizmaları anlamak açısından önemli bilgiler sağlayacaktır. Sigara ve tütün tüketimi ülkemizde hızla artmaktadır [3, 24, 25]. Sigara kullanımı Ülkemizde önemli bir sağlık sorunu olmasına rağmen, sorunun gerçek boyutları henüz bilinmemektedir. Üniversite öğrencileri arasında sigara alışkanlığı ve bu davranışta akran grubunun etkisi gibi sigara kullanımını açıklamaya çalışan araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin sigara kullanma yaygınlığı, sigara kullanma alışkanlıkları ve sigara kullanan öğrencilere yönelik tutumlar üzerine birtakım çalışmalar yapılmıştır [3, 24, 25]. Ancak ülkemizde sigara içen ve içmeyen öğrencilerin stresle başa çıkma tarzlarını inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Oysa sigara kullanan bireylerin stresle başa çıkma tarzlarının belirlenmesi sigara ile mücadele programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu nedenle çalışmada, sigara içen ve içmeyen üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzlarının cinsiyet perspektifinden incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve yöntem

Bu çalışma üniversitede öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütüldü. Çalışmanın evrenini Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri oluşturdu. Listeler üniversitenin öğrenci işlerinden alındı. Örneklem büyüklüğü %3 sapma, %95 güven aralığı ve sigara bağımlılığı yaygınlığının en fazla %50 olacağı varsayımına dayanarak 1008 öğrenci olarak belirlendi. Listede yer alan öğrencilerden 1008'i cinsiyete göre tabakalı örnekleme tekniğiyle seçildi. Kurumdan gerekli izinler alındıktan sonra öğrencilerin sınıflarına gidilerek anket formları açıklama yapılarak araştırmaya katılmaya istekli olan öğrencilere tek tek dağıtıldı ve daha sonra tekrar toplandı. Anketi tamamen yanıtlayan 965 öğrenci araştırmaya dahil edildi. Araştırmanın örneklemini 556'sı erkek, 409'u kız öğrenci oluşturdu.

Veri toplama araçları

Bilgi Formu

Formda, öğrencilerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, okul türü, sınıf, barınma türü, başarısız dersi olup olmaması), sigara kullanıp kullanmadıkları ve ailede ve arkadaş çevrelerinde sigara kullanan olup olmadığıyla ilgili sorular yer almaktadır. Sigara kullanma durumu, şu anda sigara kullananlar (günde bir veya daha fazla sigara içenler) ve şu anda sigara kullanmayanlar (son 30 günde sigara içmemiş olanlar) olmak üzere iki gruba ayrılarak incelenmiştir. Ayrıca ankette, sigara kullanımına başlangıç yaşı, sigaraya başlama nedeni ve günde içilen sigara sayısı ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Stresle başa çıkma tarzları envanteri (SBÇTE)

Bu envanter bireylerin stresli durumlarla başa çıkmada kullandıkları yolları belirlemek üzere Folkman ve Lazarus (1980) tarafından geliştirilmiş, türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şahin ve Durak (26) (1995) tarafından yapılmıştır. Envanter, 0-3 arasında puanlanan 4'lü likert tipindedir. Envanter kendine güvenli yaklaşım (K.G.Y.), çaresiz yaklaşım (Ç.Y.), boyun eğici yaklaşım (B.E.Y.), iyimser yaklaşım (İ.Y.) ve sosyal destek arama (S.D.A.) olmak üzere toplam 5 faktörden oluşmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ise, iyimser yaklaşım için 0,49-0,68, kendine güvenli yaklaşım için 0,62-0,80, çaresiz yaklaşım için 0,64-0,73, boyun eğici yaklaşım için 0,47-0,72 ve sosyal destek arama faktörü için 0,45-0,47 arasındadır [26].

İstatistiksel analizler

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi; Statistical Package for the Social Sciences [(SPSS) SPSS Inc., Chicago, IL, USA] versiyon 14,0 kullanılarak değerlendirildi. İstatistikler analizlerde iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi ve ki-kare testi kullanıldı. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edildi.

Bulgular

Tablo 1’de sigara kullanan ve kullanmayan öğrencilerin bazı özelliklere göre dağılımı yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi öğrencilerin %42,4’ü kız ve %57,6’sı erkek olup erkeklerin %50,7’si, kızların %24,9’u sigara kullanmaktadır. Cinsiyete göre sigara kullanma oranı açısından gruplar arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,0001$). Öğrencilerin yaş grubuna göre sigara kullanma davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 20 ve daha küçük yaş grubundaki öğrencilerde sigara kullanma sıklığının daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, dönem ya da yıl kaybı yaşama ve aile ya da arkadaşları arasında sigara kullanan birey olma durumuna göre sigara içme davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. ($p<0,001$).

Tablo 1. Sigara kullanan ve kullanmayan öğrencilerin bazı özelliklere göre dağılımı.

	Sigara kullanan (n = 384)*	Sigara kullanmayan (n = 581)*	Toplam (n=965)**	p***
Cinsiyet				
Kız	102 (24,9)	307 (75,1)	409 (42,4)	0,001
Erkek	282 (50,7)	274 (49,3)	556 (57,6)	
Yaş				
≤20	115 (30,7)	260 (69,3)	375 (38,9)	0,001
≥21	269 (45,6)	321 (54,4)	590 (61,1)	
Bölüm				
Sağlık Bilimleri	38 (27,5)	100 (72,5)	138 (14,3)	0,001
Fen Bilimleri	202 (51,3)	192 (48,7)	394 (40,8)	
Sosyal Bilimler	144 (33,3)	289 (66,7)	433 (44,9)	
Sınıf				
1	101 (36,9)	173 (63,1)	274 (28,4)	
2	122 (42,7)	164 (57,3)	286 (29,6)	0,073
3	54 (33,1)	109 (66,9)	163 (16,9)	
4 ve üstü	107 (44,2)	135 (55,8)	242 (25,1)	
Barınma türü				
Aileyle yaşıyor	103 (39,2)	160 (60,8)	263 (27,3)	0,807
Ailesiyle yaşamıyor	281 (40,6)	421 (60,0)	702 (72,7)	
Dönem/yıl kaybı				
Yok	259 (34,4)	493 (65,6)	752 (22,1)	0,001
Var	125 (58,7)	88 (41,3)	213 (77,9)	
Ailede sigara kullanan				
Yok	89 (28,3)	225 (71,7)	314 (32,5)	0,001
Var	295 (45,3)	356 (54,7)	651 (67,5)	
Arkadaşlar arasında sigara kullanan				
Yok	12 (8,5)	130 (91,5)	142 (14,7)	0,001
Var	372 (45,2)	451 (54,8)	825 (85,3)	

* Satır yüzdesi, ** Sütun yüzdesi, *** Ki-kare testi

Tablo 2’de sigara kullanan öğrencilerin cinsiyete göre bazı sigara kullanma davranış özelliklerinin dağılımı yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin çoğunluğu üniversiteye başlamadan önce sigara kullanmaya başlamışlardır ($p<0,001$). Sigaraya başlama nedeni olarak her iki cinsiyette de arkadaş etkisi ilk sırada yer alırken, stresle başa çıkma ikinci sırada, merak ve sosyal kabul görme üçüncü sırada yer almıştır. Sigaraya başlama nedeni açısından gruplar arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Cinsiyete göre günde içilen sigara sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. ($p<0,001$).

Tablo 2. Sigara kullanan öğrencilerin cinsiyete göre bazı sigara kullanma davranış özelliklerinin dağılımı.

	Kız (n=102)	Erkek (n=282)	Toplam	p*
Sigaraya başlama zamanı				
Üniversiteden önce	77 (75,5)	256 (90,8)	333 (86,7)	0,001
Üniversiteden sonra	25 (24,5)	29 (9,2)	51 (13,7)	
Sigaraya başlama nedeni				
Arkadaş etkisi	35 (34,3)	102 (36,2)	137 (35,7)	0,264
Stresle başa çıkma	44 (43,2)	98 (34,7)	142 (37,0)	
Merak ve sosyal kabul	23 (22,5)	82 (29,1)	105 (27,3)	
Günde içilen sigara sayısı				
1-10	59 (57,8)	68 (24,1)	127 (33,1)	0,001
11-20	31 (30,4)	139 (49,3)	170 (44,3)	
20 den fazla	12 (11,8)	75 (26,6)	87 (22,7)	

*ki-kare testi

Tablo 3’de sigara kullanan ve kullanmayan öğrencilerin cinsiyete göre Stresle Başa Çıkma Tarzları puan ortalamasının dağılımı verilmiştir. Erkek öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Tarzları Envanteri’nin alt boyutları olan boyun eğici yaklaşım, çaresiz yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama yaklaşımı açısından sigara kullanan ve kullanmayanların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Kız öğrencilerin ise sigara kullananların daha fazla boyun eğici yaklaşım kullandıkları ($p<0,05$), sigara kullanmayanların ise daha fazla sosyal destek arama yaklaşımını kullandıkları belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 3. Sigara kullanan ve kullanmayan öğrencilerin cinsiyete göre Stresle Başa Çıkma Tarzları puan ortalaması.

		Boyun eğici yaklaşım	Çaresiz yaklaşım	İyimser yaklaşım	Sosyal destek arama yaklaşımı	Kendine güvenli yaklaşım
Erkek (n=556)	Kullanan (n=282)	2,05±0,59	2,40±0,60	2,93±0,60	2,76±0,55	3,18±0,54
	Kullanmayan (n=274)	1,97±0,55	2,34 ± 0,56	2,91±0,58	2,81±0,53	3,18±0,56
P*		0,099	0,199	0,733	0,238	0,864
Kız (n=409)	Kullanan (n=282)	2,16±0,62	2,43±0,59	2,90±0,59	2,72±0,51	3,08±0,61
	Kullanmayan (n=274)	1,99±0,55	2,34±0,53	2,89±0,61	2,87±0,50	3,16±0,52
P*		0,010	0,179	0,782	0,010	0,204

*iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi

Tartışma

Bu çalışma sigara kullanan ve kullanmayan üniversite öğrencilerinin sigara kullanma nedenleri ve stresle başa çıkma tarzlarının cinsiyet açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada sigara kullanma yaygınlığı genel olarak %39,8 bulunmuş, erkeklerin %50,7’sinin, kızların ise %24,9’unun sigara kullandıkları belirlenmiştir. Diğer bazı çalışmalarda da erkekler arasında sigara kullanma yaygınlığı kadınlardan daha yüksek bulunmuştur [7, 27-30]. Gelişmekte olan ülkelerde yapılan bazı çalışmalarda da erkek sigara kullanıcılarının kadınlardan daha yüksek oranda olduğu bildirilmiştir [31-33]. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tüm gelişmekte olan ülkeler arasında erkek sigara kullanıcısı oranının %48’e ve kadın sigara kullanıcısı oranının %7’ye yaklaştığına işaret etmektedir [2]. Kadınlar arasında gözlenen düşük oranlar, kadınların sigara içme davranışının toplumsal açıdan kabul edilmemesiyle ilintili olarak gerçek oranları yansıtabileceği gibi, utançtan kaynaklanan yanlış bildirimlerden de kaynaklanıyor olabilir. Türkiye’de üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada da kızların %29,6’sının ve erkeklerin %48,8’inin sigara kullanmakta olduğu belirlenmiş olup, bu sonuçlar çalışma bulgumuzla uyumludur [25]. Bizim çalışmamızda ve ülkemizde yapılan

diğer çalışmalarda da kızlarda sigara kullanma oranının, dünya ortalamasından yüksek olması dikkate değer bir bulgu olarak ele alınabilir. Kadınların sigara kullanımının sosyal açıdan giderek daha çok kabul görmesi, sigara kullanımındaki cinsiyet farklılıklarının azalmasında önemli bir rol oynuyor olabilir. Sigaraya başlama ve sigara kullanmayla ilişkili risk faktörlerini değerlendirmek üzere birtakım çalışmalar yapılmıştır. Genel olarak bu çalışmalara göre sigara kullanımı sosyal olarak öğrenilmiş bir davranış olup aile, akran ve bireysel boyutları içermektedir [29, 34]. Kadınların sigara kullanımının yaygın biçimde sosyal açıdan kabul görmemesinin nedenleri net olmamakla birlikte, bu durumun geleneksel cinsiyet rollerinin çeşitli yönleriyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Bu çalışmada sigara kullanan öğrencilerin çoğunun ailesinde veya arkadaş çevresinde sigara kullanan kişiler olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde McArdle ve ark. [34] yaptıkları bir çalışmada ebeveyn ve arkadaşların sigara içme davranışının ergenlerin sigara kullanımını önemli ölçüde etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca söz konusu çalışmada sigara kullanmanın temel nedeninin bu davranıştan alınan zevk olduğu, bunu stresle başa çıkma, arkadaş etkisi, merak ve sosyal normların izlediği ve özellikle erkek katılımcılar için sigara kullanmanın tek nedeninin sigara içme yönünde algılanan arkadaş baskısı olduğu vurgulanmaktadır. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalar kızların sigaraya başlama konusunda akran baskısından daha çok etkilendiğini göstermiştir. Bu davranışın altında erkeklere daha çekici görünme ve diğer kızlarla olumlu biçimde karşılaştırılma isteği yatmaktadır [23, 28]. Rudatsikira ve ark. [27] katılımcıların %17'sinin sigara kullanan erkeklerin daha çok arkadaşı olduğuna ve %28'inin sigara içen erkeklerin daha çekici olduğuna inandıklarını bildirmişlerdir. Bu çalışmada sigara kullanımının devam etmesiyle ilişkili olan faktör arkadaş etkisidir. Diğer nedenler arasında spor gibi daha sağlıklı ve memnuniyet verici faaliyetlere katılma olanağının veya motivasyonun yetersiz oluşu bildirilmiştir. Aileden uzakta olmak, derslerin yarattığı stres ve genç yetişkinliğe giriş öğrencilerin sigara kullanımıyla ilişkili diğer faktörlerdir [27]. Sigara kullananların çoğu sigara içme davranışını olumsuz bir durum veya yasadışı algılamak yerine bunu sosyal kaygıyla başa çıkmak için bir strateji olarak görmektedirler [20]. Siquera ve ark. [20] sigara kullanıcılarının sigarayı sadece deneyenlere ve hiç kullanmayanlara oranla daha yüksek düzeyde stres yaşadıklarını bulmuştur. Araştırmalar sigarayı bırakanların sigara kullanıcılarından genellikle daha az stresli olduklarını ve stres düzeylerinin sigara kullanıcılarından kesinlikle daha düşük olduğunu ortaya koymuştur [19]. Bu sonuçlardan farklı olarak bu çalışmada sigara kullanan ve sigara kullanmayan erkeklerin stresle başa çıkma tarzları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. O halde sigara kullanmaya devam etmede stres etkeninin dışında başka faktörlerin rol oynadığı düşünülebilir. Sigara kullanan kızlar ise daha fazla boyun eğici yaklaşımını daha az olarak ise sosyal destek arama yaklaşımını kullanmaktadırlar. Bu sonuç kızların daha düşük düzeyde bağımsızlık ve kendine güven göstermelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Bu çalışmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, bu çalışmada sigara kullanımı öğrencilerin öz bildirimleri üzerinden değerlendirilmiştir. Söz konusu öz bildirimlerin doğruluk derecesini kesin olarak bilmek mümkün değildir. Çalışmada kişisel kullanım veya çevresel maruz kalma yoluyla alınan tütün oranını saptamak üzere nikotin düzeyi veya dışarı solunan karbon monoksit miktarı gibi biyo-ışaretleyciler kullanılmamıştır. Çalışmanın bulguları sınırlı olmasına karşın çalışmadan elde edilen sonuçlar tütün kullanımını kontrol programları geliştirmek için bir temel oluşturabilir. Bu bulgular üniversite öğrencileri arasında sigara kullanımına yol açan faktörlerin anlaşılmasıyla ilgilenen araştırmacılara ve uygulayıcılara yol gösterebilir.

Kaynaklar

1. WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008 - The MPOWER package, http://www.who.int/tobacco/mpower/mpower_report_youth_data_2008.pdf. (accessed on March 02, 2012).

2. World Health Organization. Health Education (2009). Available at: <http://www.who.int/tobacco/en/atlas33.pdf>, Accessed: December 2009. (accessed on March 02, 2012).
3. Ergüder T, Soydal T, Ugurlu M, Çakır B, Warren CW. Tobacco use among youth and related characteristics, Turkey. *Soz Praventivmed* 2006; 51: 91-8.
4. Peto R, Lopez AD. The future worldwide health effects of current smoking patterns. In *Tobacco: science, policy and public health*. New York: Oxford University Press.2004.
5. Backinger CL, McDonald P, Ossip-Klein DJ, Colby SM, Maule CO, Fagan P, Husten C, Colwell B. Improving the future of youth smoking cessation. *Am J Health Behav* 2003; 27 Suppl 2: S170-84.
6. Mermelstein R, Colby SM, Patten C, Prokhorov A, Brown R, Myers M, Adelman W, Hudmon K, McDonald P. Methodological issues in measuring treatment outcome in adolescent smoking cessation studies. *Nicotine & Tobacco Research* 2002; 4: 395-403.
7. Haddad LG, Malak MZ. Smoking habits and attitudes towards smoking among university students in Jordan. *Int J Nurs Stud* 2002; 39: 793-802.
8. Flay BR, Hu FB, Richardson J. Psychosocial predictors of different stages of cigarette smoking among high school students. *Prev Med* 1998; 27: 9-18.
9. Van den Bree MB, Whitmer MD, Pickworth WB. Predictors of smoking development in a population-based sample of adolescents: a prospective study. *J Adolesc Health* 2004; 35:172-81.
10. Charlton A, Blair V. Predicting the onset of smoking in boys and girls. *Soc Sci Med* 1989; 29: 813-8.
11. O'Loughlin J, Paradis G, Renaud L, Sanchez Gomez L. One-year predictors of smoking initiation and of continued smoking among elementary schoolchildren in multiethnic, low-income, inner-city neighbourhoods. *Tob Control* 1998; 7: 268-75.
12. Tyas SL, Pederson LL. Psychosocial factors related to adolescent smoking: a critical review of the literature. *Tob Control* 1998; 7: 409-20.
13. Goodman E, Capitman J. Depressive symptoms and cigarette smoking among teens. *Pediatrics* 2000; 106: 748-55.
14. Breslau N, Kilbey MM, Andreski P. Nicotine dependence and major depression. New evidence from a prospective investigation. *Arch Gen Psychiatry* 1993; 50: 3-5.
15. Goodyer I, Kolvin I, Gatzanis S. Recent undesirable life events and psychiatric disorder in childhood and adolescence. *Br J Psychiatry* 1985; 147: 517-23.
16. Koval JJ, Pederson LL. Stress-coping and other psychosocial risk factors: a model for smoking in grade 6 students. *Addictive Behaviors* 1999; 24: 207-18.
17. Koval JJ, Pederson LL, Mills CA, McGrady GA, Carvajal SC. Models of the relationship of stress, depression, and other psychosocial factors to smoking behavior: a comparison of a cohort of students in grades 6 and 8. *Prev Med* 2000; 30: 463-77.
18. Kassel JD, Stroud LR, Paronis CA. Smoking, stress, and negative affect: Correlation, causation, and context across stages of smoking. *Psychological Bulletin* 2003; 129: 270-304.
19. Parrot AC. Does cigarette smoking cause stress? *Am Psychol* 1999; 54: 817-20.
20. Siqueira L, Diab M, Bodian C, Rolnitzky L. Adolescents Becoming Smokers: The Roles of Stress and Coping Methods. *J Adolescent Health* 2000; 27: 399-408.
21. Liu X. Cigarette Smoking, Life Stress, and Behavioral Problems in Chinese Adolescents. *J Adolescent Health* 2003; 33: 189-92.
22. Sussman S, Brannon BR, Dent CW, Hansen WB, Johnson CA, Flay BR. Relations of coping effort, coping strategies, perceived stress, and cigarette smoking among adolescents. *Int J Addict* 1993; 28: 599-612.

23. Naquin MR, Gilbert GG. College students' smoking behavior, perceived stress, and coping styles. *J Drug Educ* 1996; 26: 367-76.
24. Çalışkan D, Çulha G, Sarışen O, Karpuzoğlu S. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrenci ve çalışanlarının sigara içme durumu ve etkili faktörler. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 2005; 58: 124-31.
25. Ceylan E, Yanık M, Gencer M. Harran Üniversitesi'ne kayıt yaptıran öğrencilerin sigaraya karşı tutumlarını etkileyen faktörler. *Toraks Dergisi* 2005; 6: 144-50.
26. Şahin NH, Durak A. Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi* 1995; 10: 57-70.
27. Rudatsikira E, Abdo A, Muula AS. Prevalence and determinants of adolescent tobacco smoking in Addis Ababa, Ethiopia. *BMC Public Health* 2007; 7: 176.
28. Hoving C, Reubsat A, Vries H. Predictors of smoking stage transitions for adolescent boys and girls. *Preventive Medicine* 2007; 44: 485-9.
29. Wang MQ, Fitzhugh EC, Green BL, Turner LW, Eddy JM, Westerfield RC. Prospective Social-Psychological Factors of Adolescent Smoking Progression. *J Adolescent Health* 1999; 24: 2-9.
30. Davis KC, Nonnemaker JM, Farrelly MC. Association Between National Smoking Prevention Campaigns and Perceived Smoking Prevalence Among Youth in the United States. *J Adolesc Health* 2007; 41: 430-6.
31. Onal AE, Tumerdem Y, Ozel S. Smoking addiction among university students in Istanbul. *Addiction Biology* 2002; 7: 397-402.
32. Tilleczek KC, Hine DW. The meaning of smoking as health and social risk in adolescence. *Journal of Adolescence* 2006; 29: 273-87.
33. McArdle P, Wiegiersma A, Gilvarry E, Kolte B, McCarthy S, Fitzgerald M, Brinkley A, Blom M, Stoeckel I, Pierolini A, Michels I, Johnson R, Quensel S. European adolescent substance use: the roles of family structure, function and gender. *Addiction* 1997; 97: 329-36.
34. McKee SA, Maciejewski PK, Falba T, Mazure CM. Sex differences in the effects of stressful life events on changes in smoking status. *Addiction* 1998; 98: 847-55.